

STORTINGET

Representantforslag 87 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug

Dokument 8:87 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug om å gjøre ordningen med brukerstyrt personlig assistanse reell for alle

Til Stortinget

Bakgrunn

Introduksjon

Ifølge Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO, var det i 2017 85 000 med funksjonshemming som ønsker å delta i arbeidslivet, men blir hindret siden stor-samfunnet ikke legger til rette for deltagelse. Mange av disse kunne stått i jobb med tilstrekkelig tilgang på personlig assistanse. Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) ble i 2015 rettighetsfestet. BPA er ment som et verktøy som skal bidra til at borgere med assistansebehov, på like vilkår med øvrige innbyggere, får mulighet til å leve et selvstendig og aktivt liv. BPA kan bidra til at man kan ta en utdanning, stå i jobb, fylle sin rolle i relasjon til venner og familie og engasjere seg politisk eller i lokalsamfunnet.

Regjeringen har erkjent at ordningen med BPA ikke fungerer slik den skulle etter at den individuelle rettigheten ble innført i 2015, og har i sin politiske plattform fra januar 2019 fire punkter for å bedre ordningen.

Forslagsstiller er bekymret for at dette ikke er tilstrekkelig for å tette det store gapet mellom antallet mennesker med behov for personlig assistanse og de som mottar det. Mandatet for den varslede utredningen av BPA-ordningen er ikke konkret nok for å sikre at svært nødvendige endringer av ordningen som fører til faktisk forbedring, vil bli vurdert. Dette representantfor-

slaget foreslår derfor en rekke konkrete punkt som bør inngå i utredningen.

Situasjonen i dag

Stortinget rettighetsfestet brukerstyrt personlig assistanse (BPA) fra 1. januar 2015.

Rettighetsfestingen skulle sikre BPA til mennesker med funksjonsnedsettelse som trenger mer enn 25 timer assistanse i uka, og som er under 67 år. Denne gruppa utgjør omtrent 14 000 mennesker, men bare 3 500 av disse hadde BPA i 2017. Det er fremdeles få som er klar over, benytter seg av eller får tilgang til ordningen. Dette trass i at rettighetsfestingen skulle være et viktig bidrag til likeverd, likestilling og deltakelse i samfunnet.

I dag ligger BPA-ordningen under Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), og det er opp til hver enkelt kommune å tolke regelverket. Dette fører til at ordningen gjerne likestilles med hjemmebaserte kommunale helse- og omsorgstjenester, og at tjenestetilbudet er svært forskjellig fra kommune til kommune. Kommuner har forskjellig innvilgningspraksis og definerer innholdet i tjenesten på ulik måte. Mange kommuner har innført reiserestriksjoner for BPA, noe som fører til at borgere med assistansebehov ikke får samme mulighet som andre til å reise ut av kommunen. Enkelte mennesker blir «fange» i eget hjem fordi de ikke får tildelt nok BPA-timer, eller fordi kommunen legger strenge føringer for utførelse av assistansen. I slike tilfeller kan ikke BPA sies å bli praktisert som det verktøyet for frihet og likestilling det er ment å være. Ved flytting til ny kommune må søknad om BPA behandles på nytt, og brukeren blir uten assistanse i saksbehandlingsperioden. I sum gjør dette det vanskelig å flytte til ny kommune, noe som blant annet har ført til at enkelte ikke har kunnet

begynne på studier i en annen kommune, en rettighet alle andre tar som en selvfølge.

Fylkesmennene og pasient- og brukerombudene har fått hundrevis av klager og henvendelser om BPA, noe som gjenspeiler utfordringene knyttet til den kommunale saksbehandlingen. Det er i dag en motsetning i intensjonen med rettighetsfestingen på den ene siden, og plasseringen i helse- og omsorgslovgivingen på den andre. Kommunenes saksbehandlere må støtte seg på to sett lovverk som står mot hverandre.

Personer med nedsatt funksjonsevne vet hva de trenger, og til hvilke tider. Ordningen kan for mange erstatte en rekke andre tjenester, som hjemmehjelp og deler av hjemmetjenesten, noe som gir mulighet til å styre eget liv i stedet for å måtte innrette livet etter kommunens rutiner og timeplaner. En BPA-ordning som fungerer etter intensjonen, gir langt større frihet til enkeltmennesket og mer treffsikkerhet og effektivitet i tjenesten.

BPA i Granavolden-plattformen

Regjeringen har erkjent at BPA ikke fungerer slik det var meningen etter at den individuelle rettigheten ble innført i 2015. Dette er fulgt opp i Granavolden-plattformen, som sier følgende:

«BPA handler om å gi mennesker med funksjonsnedsettelse mulighet til å delta i samfunnet på lik linje med sine medmennesker. Alle mennesker har behov utover helt grunnleggende behov for pleie, omsorg og praktisk hjelp. Det handler også om mulighet til å fylle dagene med meningsfylt innhold for den enkelte, å kunne delta i små og store fellesskap, aktiviteter og fritidstilbud.

Regjeringen vil:

- Definere BPA-ordningen som et likestillingsverktøy, og ikke en helseordning.
- At innvilgelse av timetall for BPA skal være en faglig vurdering. Flytting mellom kommuner skal ikke påvirke timetallet som er innvilget.
- Raskt fjerne den øvre aldersgrensen på 67 år for rett til brukerstyrt personlig assistanse, for dem som allerede har fått innvilget ordningen.
- Gjennomføre en NOU for å sikre at ordningen fungerer etter hensikten, herunder utrede hvordan den kan utvides for å sikre deltagelse i fritidsaktiviteter. Ordningen skal være reelt brukerstyrt.

Regjeringens visjon er et samfunn der alle kan delta. Det må legges til rette for personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidsliv og dagligliv. Dette fordi samfunnet trenger arbeidskraften og for at den enkelte skal kunne delta i arbeidslivet. Personer med nedsatt funksjonsevne møter fortsatt barrierer som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse.»

Behov for bedre oppfølging

Forslagsstiller er glad for dette og forventer at regjeringen raskt følger opp. Samtidig er forslagsstiller bekymret for at de fire punktene er for vagt formulert, og ikke nok til å dekke det store gapet mellom antallet mennesker som ønsker å delta aktivt i samfunnet, og de som faktisk får muligheten til BPA.

Utredningen i seg selv er dessverre heller ikke noen sikkerhet for at anbefalte endringer vil bli gjennomført. Et viktig grep for å sikre at det vil bli gjennomført endringer, vil være å implementere bestemmelsene i FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i norsk lovgivning, og sørge for at BPA-ordningen blir universell for alle brukere. Skal utredningen og endringene av BPA bli vellykket, mener forslagsstiller at regjeringen må opprette et tettere samarbeid med bruker- og pårørendeorganisasjoner og organisasjoner som arbeider interessepolitisk innen disse feltene for å sikre reell medvirkning og inkludering for alle borgere. Dette foreslås derfor i dette representantforslaget og skal inkludere et tettere samarbeid allerede i forbindelse med utredningen.

BPA-ordningen bidrar til at flere kan bruke sitt potensial, være en del av samfunnet og leve et selvstendig og aktivt liv, noe som vil gi mer deltagelse og økt livskvalitet for flere. Det kan igjen bidra til økte skatteinntekter og nye arbeidsplasser.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å implementere bestemmelsene i FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i norsk lovgivning, og sørge for at ordninger med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) blir universell for alle innbyggere.
2. Stortinget ber regjeringen i den varslede utredningen av BPA-ordningen:
 - a. utrede muligheten for å flytte BPA-ordningen ut av Helse- og omsorgsdepartementet til Arbeids- og sosialdepartementet.
 - b. utrede muligheten for at BPA-ordningen finansieres direkte av staten, slik at man sikrer et likt og kontinuerlig tjenestetilbud uavhengig av hvor i Norge en borger bor, og på en måte som sikrer intensjonene med ordningen.

- c. utrede muligheten for at rett til BPA, uavhengig av timetall og alder, også kan gjøres gjeldende når denne måten å yte hjelp på er nødvendig for å kunne leve et selvstendig liv.
3. Stortinget ber regjeringen fra og med den varslede utredningen av BPA-ordningen, opprette et tettere samarbeid med bruker- og pårørendeorganisasjoner og organisasjoner som arbeider interessepolitisk innen disse feltene, for å sikre reell medvirkning og inkludering for alle brukergrupper.

5. mars 2019

Kristoffer Robin Haug

